

Надія Єрмак,

методист відділу керівних кадрів та координації діяльності методичних кабінетів (центрів) Чернігівського ОПППО імені К. Д. Ушинського

ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ОПОРНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 13. Територіальна доступність повної загальної середньої освіти) «Кожна особа має право здобувати початкову та базову середню освіту в закладі освіти (його філії), що найбільш доступний та наближений до місця проживання особи». «Для забезпечення територіальної доступності повної загальної середньої освіти органи місцевого самоврядування створюють і утримують мережу закладів освіти та їхніх філій». У Законі України «Про повну загальну середню освіту» (стаття 8. Забезпечення територіальної доступності) зазначено: «Територіальну доступність повної загальної середньої освіти забезпечують у межах повноважень органи державної влади та органи місцевого самоврядування шляхом: формування та утримання мережі закладів освіти, *у тому числі опорних*, їхніх структурних підрозділів (філій)».

Також органи місцевого самоврядування проводять конкурс серед закладів освітньої мережі для присвоєння статусу опорного одному із них. «Під час проведення конкурсу обов'язково враховуються:

- освітні потреби здобувачів освіти в забезпеченні певних напрямів спеціалізації;
- здатність забезпечити на належному рівні організацію допрофільної підготовки і профільного навчання;
- рівень забезпечення кваліфікованими педагогічними кадрами;
- наявність сучасної матеріально-технічної бази (належним чином обладнаних спортивних об'єктів, кабінетів природничо-математичного та іншого спрямування, лабораторій, навчальних майстерень, комп'ютерного і мультимедійного обладнання, швидкісного доступу до інтернету тощо);
- укомплектування бібліотечного фонду підручниками, науково-методичною, художньою та довідковою літературою;
- наявність та зручність автомобільних доріг з твердим покриттям для забезпечення безпечного підвезення здобувачів освіти і педагогічних працівників до місця навчання, роботи та місця проживання» (Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2019 р. № 532 «Про затвердження Положення про освітній округ і опорний заклад освіти» зі змінами внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р. № 56).

У Законі України «Про освіту» подається визначення поняття опорного закладу освіти – це заклад загальної середньої освіти, що має зручне розташування для підвезення дітей з інших населених пунктів, забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами, має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу та спроможний забезпечувати на належному рівні здобуття *профільної освіти*.

У прикінцевих та перехідних положеннях Закону України «Про повну загальну середню освіту» частину другу статті 13 викладено в такій редакції: «З метою створення умов для здобуття загальної середньої освіти, раціонального та ефективного використання наявних ресурсів і матеріально-технічної бази заклад освіти може мати статус опорного.

Опорний заклад освіти – це заклад загальної середньої освіти, що має у своєму складі філії та/або здійснює підвезення здобувачів освіти, педагогічних працівників (за потреби) до цього закладу і у зворотному напрямку, а також забезпечений кваліфікованими педагогічними

кадрами, має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу та спроможний забезпечувати на належному рівні здобуття *початкової та базової середньої освіти*».

Нині ведеться активне обговорення процесів забезпечення профільною освітою учнів старшої школи, зокрема, визначення закладів для її надання, профілів з урахуванням потреб і пропозицій територіальних громад, умов щодо створення і функціонування ліцеїв тощо. На сьогодні діяльність опорних закладів освіти регулюється Положенням про освітній округ і опорний заклад освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 червня 2019 року №532) з внесеними змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р. № 56. Нині територіальні громади підходять дуже виважено до визначення мережі закладів освіти, а також структури, змісту діяльності опорних закладів освіти. Верховною Радою вже ухвалено в першому читанні законопроект № 4629-1 щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти. Цим документом передбачено, що опорні заклади освіти забезпечуватимуть здобуття не тільки початкової та базової середньої освіти, а й профільної середньої. Крім того, у листі Міністерства освіти і науки України № 1/9-218 від 27 квітня 2021 року «Про організоване завершення 2020/2021 навчального року та реалізацію Закону України «Про внесення змін до Розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» (щодо окремих питань завершення 2020/2021 навчального року)» зазначено: «привертаємо увагу до того, що наказом Міністерства освіти і науки України від 01 березня 2021 року № 268 «Деякі питання переведення учнів на наступний рік навчання», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 13 квітня 2021 року за № 494/36116, 495/36117, внесено зміни до Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14 липня 2015 року № 762, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 року за № 924/27369. Відповідно до змін, що наберуть чинності після опублікування зазначеного наказу, учні дев'ятих класів, які завершили здобуття базової середньої освіти, *переводяться до десятого класу цього самого закладу загальної середньої освіти* чи випускаються із закладу загальної середньої освіти (за власною заявою (у разі досягнення повноліття) чи заявою одного з батьків, інших законних представників)». Отже, для учнів десятих-одинадятих класів існуючих закладів загальної середньої освіти, і в першу чергу опорних, необхідно забезпечити належний рівень організації допрофільної підготовки і профільного навчання.

Згідно з пунктом 4 прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про освіту» з 1 вересня 2027 року строк здобуття профільної середньої освіти усіма здобувачами освіти становить три роки. У пункті 5 цього Закону зазначено, що до 2027 року профільну середню освіту забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти в межах дворічної старшої школи.

Інформація про опорні заклади освіти Чернігівщини станом на 01.06.2021 року свідчить, що організація допрофільної підготовки здобувачів освіти 5-9 класів (базова середня освіта) потребує удосконалення. Зокрема, керівникам опорних закладів необхідно врахувати чи реалізується принцип наступності допрофільної підготовки та профільного навчання. Недооцінка керівниками опорних закладів освіти даного принципу призводить до того, що упродовж п'яти років навчання в базовій середній школі не закладається міцний фундамент для здобуття якісної освіти в старшій профільній школі.

Як бачимо, виходячи із чинної нормативної бази, зміст діяльності опорного закладу освіти і його керівника дуже багатогранний. У Законі України «Про освіту» (пункт 3, стаття 26. Керівник закладу освіти) зазначено, що керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень:

- організовує діяльність закладу освіти;

- вирішує питання фінансово-господарської діяльності закладу освіти;
- призначає на посаду та звільняє з посади працівників, визначає їх функціональні обов'язки;
- забезпечує організацію освітнього процесу та здійснення контролю за виконанням освітніх програм;
- забезпечує функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- забезпечує умови для здійснення дієвого та відкритого громадського контролю за діяльністю закладу освіти;
- сприяє та створює умови для діяльності органів самоврядування закладу освіти;
- сприяє здоровому способу життя здобувачів освіти та працівників закладу освіти;
- здійснює інші повноваження, передбачені законом та установчими документами закладу освіти».

Посадові обов'язки директора закладу загальної середньої освіти деталізовано в Законі України «Про повну загальну середню освіту» (пункт 4, стаття 38 «Керівник закладу загальної середньої освіти»). «Керівник закладу загальної середньої освіти зобов'язаний:

- виконувати цей Закон, Закон України «Про освіту» та інші акти законодавства, а також забезпечувати та контролювати їх виконання працівниками закладу, зокрема в частині організації освітнього процесу державною мовою;
- планувати та організовувати діяльність закладу загальної середньої освіти;
- розробляти проєкт кошторису та подавати його засновнику або уповноваженому ним органу на затвердження;
- надавати щороку засновнику пропозиції щодо обсягу коштів, необхідних для підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- організовувати фінансово-господарську діяльність закладу загальної середньої освіти в межах затвердженого кошторису;
- забезпечувати розроблення та виконання стратегії розвитку закладу загальної середньої освіти;
- затверджувати правила внутрішнього розпорядку закладу;
- затверджувати посадові інструкції працівників закладу загальної середньої освіти;
- організовувати освітній процес та видачу документів про освіту;
- затверджувати освітню (освітні) програму (програми) закладу загальної середньої освіти відповідно до цього Закону;
- створювати умови для реалізації прав та обов'язків усіх учасників освітнього процесу, в тому числі реалізації академічних свобод педагогічних працівників, індивідуальної освітньої траєкторії та/або індивідуальної програми розвитку учнів, формування у разі потреби індивідуального навчального плану;
- затверджувати положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладі загальної середньої освіти, забезпечити її створення та функціонування;
- забезпечувати розроблення, затвердження, виконання та моніторинг виконання індивідуальної програми розвитку учня;
- контролювати виконання педагогічними працівниками та учнями (учнем) освітньої програми, індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану;
- забезпечувати здійснення контролю за досягненням учнями результатів навчання, визначених державними стандартами повної загальної середньої освіти, індивідуальною програмою розвитку, індивідуальним навчальним планом;
- створювати необхідні умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами;
- сприяти проходженню атестації та сертифікації педагогічними працівниками;
- створювати умови для здійснення дієвого та відкритого громадського нагляду (контролю) за діяльністю закладу загальної середньої освіти;

- сприяти та створювати умови для діяльності органів громадського самоврядування в закладі загальної середньої освіти;
- формувати засади, створювати умови, сприяти формуванню культури здорового способу життя учнів та працівників закладу загальної середньої освіти;
- створювати в закладі загальної середньої освіти безпечне освітнє середовище, забезпечувати дотримання вимог щодо охорони дитинства, охорони праці, вимог техніки безпеки;
- організовувати харчування та сприяти медичному обслуговуванню учнів відповідно до законодавства;
- забезпечувати відкритість і прозорість діяльності закладу загальної середньої освіти, зокрема шляхом оприлюднення публічної інформації відповідно до вимог законів України "Про освіту", "Про доступ до публічної інформації", "Про відкритість використання публічних коштів" та інших законів України;
- здійснювати зарахування, переведення, відрахування учнів, а також їх заохочення (відзначення) та притягнення до відповідальності відповідно до вимог законодавства;
- організовувати документообіг, бухгалтерський облік та звітність відповідно до законодавства;
- звітувати щороку на загальних зборах (конференції) колективу про свою роботу та виконання стратегії розвитку закладу загальної середньої освіти;
- виконувати інші обов'язки, покладені на нього законодавством, засновником, установчими документами закладу загальної середньої освіти, колективним договором, строковим трудовим договором.

«Керівник закладу освіти здійснює безпосереднє управління закладом і несе відповідальність за освітню, фінансово-господарську та іншу діяльність закладу освіти». Керівник опорного закладу освіти несе відповідальність не просто за освітню діяльність, а й за її якість. Це чітко зазначено в Положенні про опорний заклад освіти, а саме, «метою діяльності опорного закладу освіти, поряд з іншими, є забезпечення рівного доступу осіб, в тому числі з особливими освітніми потребами, до здобуття якісної освіти». Таким чином, керівник опорного закладу освіти забезпечує умови для здобуття учнями саме якісної освіти.

Що таке «якість освіти», «якість освітньої діяльності»? У Законі України «Про освіту» (пункти 29, 30 частини 1 статті 1. Основні терміни та їх визначення) подається визначення якості освіти як «відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг», а якість освітньої діяльності – як «рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг». Виходячи з цього директор опорного закладу освіти забезпечує управління освітньою діяльністю мета якої – якісна освіта.

Законом України «Про освіту» (стаття 41. Система забезпечення якості освіти) передбачено, створення в кожному закладі системи забезпечення якості освіти. Її метою є:

- гарантування якості освіти;
- формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою;
- постійне та послідовне підвищення якості освіти;
- допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності в підвищенні якості освіти.

Складові система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти) подаються в пункті 3 статті 41 вищезазначеного Закону. Зокрема, це:

- стратегія (політика) та процедури забезпечення якості освіти;
- система та механізми забезпечення академічної доброчесності;

- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти;
- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної (науково-педагогічної) діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників;
- оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти;
- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, в тому числі для самостійної роботи здобувачів освіти;
- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління закладом освіти;
- створення в закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування;
- інші процедури та заходи, що визначаються спеціальними законами або документами закладу освіти.

Щоб вибудувати внутрішню систему забезпечення якості освіти директору та педагогічному колективу варто врахувати принципи подані в «Абетці для директора» (рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти в закладі загальної середньої освіти): дитиноцентризм, автономія закладу освіти, постійне вдосконалення, вплив зовнішніх чинників, гнучкість і адаптивність, а також, один із найважливіших, – цілісність системи управління якістю. Цей принцип означає, що всі складові діяльності закладу освіти взаємопов'язані і це створює взаємозалежність між ними. Безперечно, якість освіти залежить від оптимального добору педагогічних кадрів, мотивуючого освітнього середовища, використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на оволодіння ключовими компетентностями, психологічної атмосфери, сприятливої для творчої роботи педагога. Зниження якості хоча б одного названого компонента знизить у цілому якість освіти.

У кожному закладі освіти, а в першу чергу в опорному, «забезпечується всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності».

Досягнення цієї мети здійснюється під час реалізації державних стандартів, формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність;
- інші компетентності, передбачені стандартом освіти.

Висновок: для організації успішної роботи опорного закладу освіти директору необхідно добре знати чинну нормативну базу, що регулює зміст діяльності закладу освіти,

власне діяльність керівника щодо організації цілісної системної роботи із забезпечення якісної освіти в умовах реформування освітньої галузі, розбудови Нової української школи.

Використані джерела

1. Концепція Нової української школи
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту»
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
4. Абетка для директора (рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/posibniki/abetka%20dlya%20directora>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2019 р. № 532 «Про затвердження Положення про освітній округ і опорний заклад освіти» зі змінами внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р. № 56
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2021-%D0%BF#Text>.
6. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-218 від 27 квітня 2021 року «Про організоване завершення 2020/2021 навчального року та реалізацію Закону України «Про внесення змін до Розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» URL: <https://mon.gov.ua/ua/npra/pro-organizovane-zavershennya-20202021-navchalnogo-roku>.

Тетяна Пригодій,

методист відділу керівних кадрів та координації діяльності методичних кабінетів (центрів) Чернігівського ОІППО імені К.Д. Ушинського

**ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ОБЛАСТІ: КРАЩІ ПРАКТИКИ**

У сучасному суспільстві навчання впродовж життя стає нормою, особливо воно є актуальним для педагогічних працівників. Згідно з пунктом 1 статті 12 Закону України «Про освіту» «метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя». Успіх цих змін залежить від кожного вчителя. Стати модератором освітньої траєкторії учня відповідно до Концепції «Нова українська школа» може лише вмотивований учитель, який є і коучем, і тьютором, і фасилітатором. Сучасний учитель повинен бути добре поінформованим про досягнення педагогічної науки і практики в методиці викладання предметів освітніх галузей. І тому важливу роль у професійному зростанні кожного вчителя має внутрішкільна методична робота.

Пріоритетним завданням методичної роботи в закладах загальної середньої освіти є активний пошук форм і методів спрямованих на збагачення науково-методичних знань, освоєння інноваційних технологій, формування навичок дослідницької культури, розвиток педагогічної творчості. Які ж цікаві форми методичної роботи впроваджують у практику своєї діяльності заклади освіти області?